

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 50 S

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av protokoll av
24. juni 2024 om endring av frihandelsavtalen
mellom EFTA-statene og Chile

Innhold

1	Innledning og sammendrag	5	4	Nærmere om de enkelte bestemmelsene i frihandelsavtalen	13
2	EFTAs forhandlinger om protokollen	7	4.1	Vedleggene til protokollen	15
2.1	Forhandlingsprosessen	7			
2.2	Norges handel med Chile	7	5	Gjennomføring i norsk rett	21
2.3	Forholdet mellom Norge og Chile	7	6	Økonomiske og administrative konsekvenser	22
2.4	Den politiske utviklingen i Chile	8			
2.5	Den økonomiske utviklingen i Chile	8	7	Konklusjon og tilrådning	23
3	De viktigste forhandlingsresultatene	9		Forslag til vedtak om samtykke til ratifikasjon av protokoll av 24. juni 2024 om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile	24
3.1	Generelt	9			
3.2	Handel med varer	9			
3.3	Handel med tjenester	10			
3.4	Immaterialrett	10			
3.5	Offentlige anskaffelser	10			
3.6	Handel og bærekraftig utvikling ...	11			
3.7	Digital handel	11			
3.8	Små og mellomstore bedrifter	11			
				Vedlegg	
			1	Protokoll som endrer frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Republikken Chile	25

Digitale vedlegg:

Protokoll som endrer frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Republikken Chile (norsk)

Protokoll som endrer frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Republikken Chile (engelsk)

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 50 S

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av protokoll av 24. juni 2024 om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 28. februar 2025,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Innledning og sammendrag

En protokoll om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile ble undertegnet i Genève 24. juni 2024.

I protokollen oppdateres flere kapitler i frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile av 26. juni 2003 («frihandelsavtalen»), herunder kapitlet om handel med varer (inkludert vedleggene om opprinnelsesregler, handelsfasilitering og handelstiltak), kapitlet om handel med tjenester (inkludert nytt vedlegg om finansielle tjenester), kapitlet om immaterialrett og kapitlet om offentlige anskaffelser. I tillegg utvides frihandelsavtalen med tre nye kapitler; kapittel om handel og bærekraftig utvikling, kapittel om digital handel og kapittel om små og mellomstore bedrifter.

I protokollen spesifiseres det hvilke artikler og vedlegg i frihandelsavtalen som skal erstattes i sin helhet, hvilke som endres og hvilke nye kapitler og vedlegg som legges til. Nye kapitler og bestemmelser som ikke inngår i frihandelsavtalen,

beskrives artikkel for artikkel nedenfor. Det gjelder vedlegg om finansielle tjenester, kapittel om små og mellomstore bedrifter, kapittel om digital handel og kapittel om handel og bærekraftig utvikling. De delene av frihandelsavtalen som ikke er nevnt eller berørt i protokollen, forblir uendret og beskrives ikke nærmere her.

Et av de bærende prinsippene i EFTA-statenes tredjelandspolitikk har vært parallellitet med EU. Bakgrunnen er behovet for å sikre EFTA-eksportører tilsvarende handelsbetingelser i tredjelandsmarkeder som EU-eksportører. EU inngikk en frihandelsavtale med Chile i 2002 som trådte i kraft 1. februar 2003. Frihandelsavtalen ga bedre betingelser enn det EFTA-statene fikk i sin frihandelsavtale med Chile fra samme år. EU og Chile undertegnet 13. desember 2023 nye avtaler som forbedrer vilkårene for handel og investeringer mellom Chile og EU ytterligere. Hovedmålsettingen med protokollen om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile har

vært å oppnå parallellitet med EU, stimulere til økt samhandel og økonomisk samarbeid mellom EFTA-statene og Chile og samtidig utvikle handelsforholdet mellom partene på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling.

EFTA-statene har opptrådt som en samlet gruppe i forhandlingene, og har forhandlet på basis av omforente forhandlingsposisjoner. På norsk side har forhandlingsposisjoner vært løpende avklart med berørte departementer, både politisk og på embetsnivå.

Siden protokollen om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile må anses å være av særlig stor viktighet, er Stortingets samtykke til ratifikasjon nødvendig i medhold av Grunnlovens § 26, annet ledd.

Protokollen i engelsk originalversjon med oversettelse til norsk følger som trykte vedlegg til proposisjonen. Protokollens vedlegg overleveres Stortinget som utrykte vedlegg. Vedleggene i engelsk originalversjon er også tilgjengelig elektronisk på <http://www.efta.int>.

2 EFTAs forhandlinger om protokollen

2.1 Forhandlingsprosessen

Forhandlingene om protokollen startet 25. september 2019 og ble avsluttet 19. januar 2024. EFTA-statene har opptrådt som en samlet gruppe i forhandlingene på basis av felles forhandlingsposisjoner. Norge var talsperson for EFTA-statene i forhandlingene.

Nærings- og fiskeridepartementet har ledet den norske forhandlingsdelegasjonen, som har hatt medlemmer fra berørte departementer og underliggende etater. Delegasjonsmedlemmer fra andre departementer og etater har bidratt særskilt i forhandlingene på følgende områder:

- Bestemmelsene om toll- og opprinnelses-spørsmål, administrativt samarbeid og handelsfasilitering: Finansdepartementet ved Tolletaten
- Kapitlet om handel med varer: Landbruks- og matdepartementet
- Bestemmelsene om handel og bærekraftig utvikling: Klima- og miljødepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet
- Rettslige og horisontale bestemmelser: Utenriksdepartementet
- Bestemmelser om immaterielle rettigheter: Patentstyret

Forhandlingene har blitt ført på grunnlag av omforente norske posisjoner, og forhandlingsdelegasjonen har trukket på innspill fra berørte departementer. Resultatet er i overensstemmelse med føringer gitt i mandatet fra regjeringen og instruksene gitt til de enkelte forhandlingsrundene.

EFTAs faste råd i Genève og EFTA-ministrene har vært holdt løpende orientert om utviklingen i forhandlingene. På norsk side har hovedspørsmålene under forhandlingene vært avklart løpende mellom departementene og under forberedelsesmøter til forhandlingsrunder. Det har også vært redegjort for forhandlingene i møter i EFTAs konsultative komité.

2.2 Norges handel med Chile

Chile utgjør det nest viktigste markedet for norsk næringsliv i Sør-Amerika, etter Brasil, og er en viktig handelspartner for Norge i Latin-Amerika.

Handelen med Chile har økt betydelig de siste årene. Norges vareeksport til Chile utgjorde nesten 2 milliarder kroner i 2023, en økning på 9% fra året før. De viktigste eksportvarene var medisiner/farmasøytiske produkter og kjemiske produkter. Samtidig importerte Norge varer fra Chile for nesten 4,5 milliarder kroner samme år, en økning på hele 72% fra 2022. De viktigste importvarene var uorganiske kjemiske produkter samt dyrefett og oljer. Gjennomsnittlig vekst i import fra Chile de siste fem årene har vært 33%, samtidig som det har vært en gjennomsnittlig vekst i eksport til Chile på 18% i samme periode.

Chile er verdens nest største lakseeksportør, etter Norge, og en stor andel av de 60 selskapene med tilknytning til Norge er enten produsenter, tjeneste- eller vareleverandører til oppdrettsnæringen i Chile.

2.3 Forholdet mellom Norge og Chile

Norge har hatt diplomatiske forbindelser med Chile siden 1919, og det bilaterale forholdet er meget godt. Norge og Chile har utstrakt handels-samarbeid og samarbeid om forskning og utdanning. Det er også betydelige norske næringsinteresser i Chile, spesielt innen akvakultur, fornybar energi, infrastruktur og forsvarsmateriell.

Det gode samarbeidet mellom Norge og Chile har lang tradisjon og startet historisk med felles interesse for fiskeri og hvalfangst. I dag deler landene mange prioriteringer. Blant annet deltar både Norge og Chile aktivt i Havpanelet og samarbeider generelt godt om hav. Landene signerte for eksempel en MoU om havdialog 1. mars 2021, og de første bilaterale havkonsultasjonene fant sted 16. desember samme år. Betydningen av hav og bærekraftig forvaltning reflekteres også i Norge og Chiles antarktissamarbeid under CCAMLR-plattformen¹. Innen akvakultur er det

tradisjon for besøk på politisk nivå fra Norge under AquaSur som arrangeres i Chile, og tilsvarende fra Chile under AquaNor som arrangeres i Norge. Det er også potensial for økt samarbeid knyttet til blant annet marin forsøpling og ulovlig fiske.

Chiles prioritering av likestilling og menneskerettigheter i sin utenrikspolitikk samsvarer godt med Norges prioriteringer i multilaterale fora, og legger til rette for videre godt partnerskap.

2.4 Den politiske utviklingen i Chile

I 2019 ble det utløst en sosial og økonomisk krise i Chile, som følge av økende misnøye over økonomisk ulikhet, lave lønninger og begrenset tilgang til grunnleggende tjenester som utdanning og helse. En økning i metropriiser utløste omfattende protester, som raskt utviklet seg til et bredt opprør mot det økonomiske systemet og regjeringen. Demonstrantene krevde blant annet en ny grunnlov for å erstatte grunnloven fra diktaturet under Pinochet. Krisen førte til voldelige sammenstøt, menneskerettighetsbrudd og politiske endringer. Som et resultat ble det i 2020 avholdt en folkeavstemning hvor flertallet stemte for en grunnlovsreform. Flere forslag til ny grunnlov har siden blitt utarbeidet, men forslagene har blitt avvist i folkeavstemninger.

Siden Gabriel Boric ble president i Chile i mars 2022, har han ledet den yngste og mest kjønnsbalanserte regjeringen siden demokratiets gjeninnføring i 1990. Likevel har hans regjeringskoalisjon manglet flertall i både underhuset og senatet, noe som har vanskeliggjort gjennomføring av hans ambisiøse reformer. Til tross for noen politiske seire, som innføring av 40-timers arbeidsuke og økning av minstelønnen, har Boric møtt hard kritikk, blant annet for benådninger av personer involvert i demonstrasjonene i 2019. Borics oppslutning på målingene har stabilt ligget

på omtrent 30 %, mens andelen misfornøyde er rundt 65 %.

Samtidig er kriminalitet og migrasjon store utfordringer. Kriminaliteten har økt, og migranter fra Bolivia og andre naboland har skapt betydelige humanitære utfordringer. Vold knyttet til Mapuche-konflikten og ekstreme værhendelser har også satt regjeringen under press. Borics utenrikspolitikk prioriterer økonomiske samarbeid, det grønne skiftet og menneskerettigheter.

2.5 Den økonomiske utviklingen i Chile

Chile har historisk hatt betydelig økonomisk stabilitet og velstand, og landet har den tredje høyeste BNP per innbygger i Latin-Amerika. Likevel har det vært flere kriser og utfordringer for Chiles økonomiske utvikling.

Den sosiale og økonomiske krisen høsten 2019 fikk merkbare konsekvenser for chilensk økonomi, rask etterfulgt av koronapandemien. Landets BNP falt med 6% i 2020, men tok seg kraftig opp i 2021 med en økning på rundt 11%. Ifølge Chiles sentralbank var landets økonomiske vekst 0,2 % i 2023, og det anslås en ytterligere vekst på 2-3% i 2024.

Pandemien førte til økt fattigdom, og i 2022 var 14,5% av befolkningen ansett som fattige og 4,5% ble ansett som ekstremt fattige.

Inflasjon har også vært en stor utfordring de siste årene. I 2022 lå inflasjonen på hele 12,8%. Ved utløpet av 2023 var inflasjonen imidlertid tilbake til mer normale nivåer på 3,9%. Selv om arbeidsløsheten har hatt en moderat økning, er antall sysselsatte i 2024 høyere enn noen gang.

Chiles totaleksport falt med 3,7% i 2023 sammenlignet med året før, til en verdi på USD 94,93 milliarder. Chiles økonomi er fortsatt sterkt påvirket av koronapandemien og Russlands invasjon av Ukraina, med påfølgende fluktasjoner i markedet for råvarer, forstyrrelser i varekjedene, energikrise og restriktiv pengepolitikk. Importen i 2023 var USD 85,5 milliarder, en nedgang på 18,2% fra året før.

¹ CCAMLR (Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources/Kommisjonen for bevaring av levende marine ressurser i Antarktis) ble opprettet i 1981 med Norge som en av grunnleggerne.

3 De viktigste forhandlingsresultatene

3.1 Generelt

Forhandlingsresultatet innebærer at Chile fjerner toll for alle produkter Norge eksporterer til Chile. Vilkaene for norske bedrifter til å selge tjenester og til å delta i offentlige anbudskonkurranser i Chile er også forbedret. Protokollen oppdaterer flere kapitler i frihandelsavtalen, herunder kapitlet om handel med varer (inkludert vedleggene om opprinnelsesregler, handelsfasilitering og handels tiltak), kapitlet om handel med tjenester (inkludert nytt vedlegg om finansielle tjenester), kapitlet om immaterialrett og kapitlet om offentlige anskaffelser. I tillegg utvides frihandelsavtalen med tre nye kapitler; kapittel om handel og bærekraftig utvikling, kapittel om digital handel og kapittel om små og mellomstore bedrifter. Forhandlingsresultatet er balansert og legger godt til rette for økt samhandel mellom EFTA-statene og Chile.

3.2 Handel med varer

Bestemmelser knyttet til handel med varer er nedfelt i vedlegg 4-11 til protokollen. Forhandlingsresultatet innebærer at Chile fjerner toll på alle industrivarer som per i dag eksporteres fra Norge til Chile den dagen avtalen trer i kraft. Dette betyr eksempelvis at Chile fjerner toll på fiskevaksiner (som i dag utgjør nesten 30% av norsk eksport til Chile), maling, kjemiske produkter, fargestoffer, fettsyrer, petroleumsprodukter, maskiner og presisjonsinstrumenter.

Norge importerer jordbruksvarer fra Chile for over en milliard kroner i året. Over en tredel av dette er varer til fiskefôr. Det importeres også mye vin, frukt og grønnsaker, blant annet avocado og epler. Etter ikrafttredelse av protokollen vil over 99% av Chiles jordbruksekspert til Norge ha nulltoll. Industrivarer og sjømat fra Chile har allerede nulltoll inn til Norge under frihandelsavtalen. Konesjonene som Norge har gitt for jordbruksvarer gjenspeiler hva Norge har gitt i andre frihandelsavtaler de siste årene, inkludert til EU. Norge har bundet nulltoll for fiskefôr og råvarer til fiskefôr, et område hvor Chile har betydelige

interesser. Sensitive norske interesser er ivaretatt, og det er ikke gitt nye bilaterale kvoter for jordbruksvarer.

Norge har lite eksport til Chile av jordbruksvarer. I 2022 eksporterte Norge for 16 millioner kroner og av disse var 11 millioner kroner eksport av hester. Norge får nulltoll inn til Chile for hester fra avtalens ikrafttredelse. Ellers har Norge fått nulltoll inn til Chile for de viktigste norske jordbruksvarene, inkludert de fleste meieriproduktene, drikkevarer, kosttilskudd og fôrvarer.

Chiles og Norges varetilbud er nedfelt i henholdsvis vedlegg 6 og 8 til protokollen.

Forhandlingsresultatet for opprinnelsesregler og handelsfasilitering kan sies å være blant de aller mest liberale og moderne i Norges frihandelsavtaler.

Opprinnelsesreglene går ut på at det settes bestemte krav for at varene skal regnes for å ha opprinnelse i en av EFTA-statene eller i Chile, slik at det kun er varer med tilknytning til frihandelsavtalens parter som får fordeler av de tollavgiftsreduksjoner som frihandelsavtalen gir. Opprinnelsesreglene presiserer krav til produksjon og bruk av innsatsmaterialer fra land som ikke er en del av frihandelsområdet. Opprinnelsesreglene inneholder også bestemmelser om administrativt samarbeid, herunder bestemmelser knyttet til prosedyrer for verifikasjon av opprinnelsesbevis.

Protokollens nye bestemmelser om opprinnelse legger til rette for at norske bedrifter kan bruke innsatsvarer fra tredjeland i sine ferdigprodukter som eksporteres til Chile. Fra norsk side har det for eksempel vært viktig å legge til rette for at norske bedrifter kan benytte innsatsvarer fra EU som er tollfrie i handelen mellom EU og Chile. De nye reglene innebærer betydelige forenklinger i handelen med Chile.

Når det gjelder opprinnelsesbevis, kan godkjente eksportører fortsatt benytte opprinnelseserklæringer med en skriftlig bekreftelse om opprinnelsesland. Dette er den enkleste og mest effektive typen opprinnelsesbevis. Tolletaten autoriserer norske bedrifter som «godkjente eksportører» etter en vurdering av bedriftens eksport og fagkunnskap om opprinnelsesregler. Bedrifter

som ikke er autorisert som «godkjente eksportører» skal undertegne opprinnelseserklæringen. Ikke-godkjente eksportører bør oppgi varens HS-klassifisering på 4-sifret nivå dersom varens verdi overstiger 6000 euro.

Vedlegget om handelsfasilitering bygger videre på WTOs avtale om handelsfasilitering og inneholder bestemmelser som legger til rette for en smidig handel og vareførsel mellom Chile og EFTA-statene. Bestemmelsene inneholder prinsipper og regler som sikrer økt åpenhet om gjeldende regler, forenkling av prosedyrer, rettsikkerhet og samarbeid. Handelsfasilitering oppnås for eksempel gjennom partenes forpliktelse til å offentliggjøre relevante lover og forskrifter på internett og så langt som praktisk mulig på engelsk, ved å begrense formaliteter ved import og eksport, og ved å gi næringslivet mulighet for bindende forhåndsuttalelser om emner som klas-sifisering, opprinnelse, og beregningsmåte for tollverdi.

3.3 Handel med tjenester

Bestemmelser knyttet til handel med tjenester er nedfelt i protokollens vedlegg 12-17. Chile og Norges bindingslister for handel med tjenester er nedfelt i henholdsvis tillegg 1 og 4 til protokollens vedlegg 12. Forhandlingsresultatet innebærer at finansielle tjenester inkluderes i frihandelsavtalen, og at forpliktelsesnivået overfor EFTA-statene ligger på nivå med det som Chile har i frihandelsavtalen med EU. EFTAs frihandelsavtale med Chile fra 2003 inkluderte ikke finansielle tjenester, og det var derfor prioritert å få finansielle tjenester inkludert for å sikre at norske interesser innenfor for eksempel sjøforsikring og gjenforsikring ble ivaretatt. Denne målsettingen ble oppnådd. Forhandlingsresultatet innebærer videre at Chile fjerner begrensinger i adgangen for investeringer fra EFTA-statene, og forbedrer forpliktelsene for ingeniørrelatert virksomhet.

Norges forpliktelser for handel med tjenester er på nivå med Norges nye frihandelsavtaler. Resultatet krever ikke endringer i norsk regelverk.

EUs frihandelsavtale med Chile har prinsipp som medfører at fremtidige reformer automatisk kan bli forpliktelser i frihandelsavtalen. Et slikt prinsipp har vi ikke i frihandelsavtalen mellom EFTA og Chile, og fremtidige reformer i Chile kan derfor medføre behov for oppdatering av bindingslistene om handel med tjenester senere. Et eksempel som vil være aktuell for en slik opp-

datering er skipsfart, fordi Chile gjennomfører en lovreform som vil gi bedre betingelser for ikke-chilenske rederier enn i dag. Frihandelsavtalen legger til rette for at slike fremtidige endringer kan inkorporeres som forpliktelser i frihandelsavtalen etter beslutning i Blandet komite.

3.4 Immaterialrett

Bestemmelser knyttet til immaterialrett er nedfelt i protokollens vedlegg 18 og 19. EFTAs frihandelsavtale med Chile fra 2003 omfattet i det vesentlige bestemmelser om patenter og design. Forhandlingsresultatet innebærer at bestemmelsene om immaterialrett er betydelig utvidet med bestemmelser om vern av opphavsrettigheter, vern av varemerker, vern av landsnavn og emblemer, samt vern av geografiske indikasjoner for visse matvarer. Bestemmelsene om vern av geografiske indikasjoner for matvarer gjelder mellom Chile og Sveits sammen med Liechtenstein.

I tillegg er bestemmelsene utvidet med regler om håndheving av vernet for immaterielle rettigheter, blant annet at tollmyndighetene skal stanse og holde tilbake ulovlige kopivarer, at rettighets-haver skal kunne anmelde at vern er krenket og at avtalepartene skal fjerne ulovlige piratkopier fra markedet etter rettslig beslutning.

Forhandlingsresultatet innebærer at avtalens bestemmelser om vern av immaterielle rettigheter kommer opp på nivå med det som er vanlig i EFTAs nyere frihandelsavtaler. Forhandlingsresultatet krever ikke lovendringer.

3.5 Offentlige anskaffelser

Bestemmelser knyttet til offentlige anskaffelser er nedfelt i protokollens vedlegg 20 og 21. Det oppdaterte kapitlet om offentlige anskaffelser med vedlegg utgjør hovedsakelig en endring av bestemmelsene og markedsadgangsdekningen som er fastsatt i den eksisterende frihandelsavtalen fra 2003. Den moderniserte avtalen letter tilgangen for partenes leverandører til markeder for offentlige anskaffelser. De nye reglene er basert på den nyeste WTO-avtalen om offentlige anskaffelser (GPA) fra 2012. Ikke alle WTO-medlemmer er tilsluttet GPA, herunder Chile. Alle EFTA-statene er imidlertid tilsluttet GPA. Forhandlingsresultatet innebærer at EFTA-statene gir Chile samme dekningsnivå som EFTA-statene har gitt til WTO-medlemmene som er tilsluttet GPA, mens Chile gir samme dekningsnivå som de

har gitt i andre frihandelsavtaler som landet har inngått, inkludert i avtalen med EU. Avtalen inkluderer også en artikkel som letter deltakelsen av små og mellomstore bedrifter (SMB) i offentlige anskaffelser.

3.6 Handel og bærekraftig utvikling

Bestemmelsene om handel og bærekraftig utvikling er nedfelt i protokollens vedlegg 24. Forhandlingsresultatet innebærer at nytt kapittel om handel og bærekraftig utvikling innlemmes i frihandelsavtalen. Kapitlet vurderes som ambisiøst og moderne.

For å sikre at handel mellom EFTA-statene og Chile bidrar til bærekraftig utvikling, bekrefter partene sine eksisterende forpliktelser under relevante multilaterale avtaler og prinsipper om miljø- og arbeidsstandarder i et nytt kapittel. Partene erkjenner at økonomisk utvikling, sosial utvikling og miljøbeskyttelse er gjensidig avhengige av hverandre. Partene forplikter seg også til å opprettholde beskyttelsesnivået samtidig som de anerkjenner hver parts rett til å fastsette sitt eget nivå for miljø- og arbeidsbeskyttelse. EFTA-statene og Chile vil arbeide for å fremme handel og investeringer som bidrar til bærekraftig utvikling.

Partene forplikter seg til å sikre bærekraftig forvaltning av naturressurser innen skogbruk, landbruk og matsystemer, biologisk mangfold, fiskeri og akvakultur, samt tilhørende handel. Partene forplikter seg til å samarbeide om aktiviteter knyttet til tiltak for å tilpasse seg og redusere virkningene av klimaendringer. EFTA-statene og Chile er også enige om å respektere, fremme og realisere den internasjonale arbeidsorganisasjonens (ILO) grunnleggende prinsipper og rettigheter på arbeidsplassen, effektivt gjennomføre ILO-konvensjonene de har ratifisert, samt gjøre en innsats for å ratifisere de ILO-konvensjonene som utestår.

Kapitlet understreker betydningen av å inkorporere likestilling og ikke-diskriminering for å oppnå bærekraftig økonomisk vekst, herunder gjennom forpliktelser om å eliminere lønnsforskjeller mellom kjønnene. I tillegg forplikter partene seg til å gjennomføre internasjonale avtaler om likestilling og ikke-diskriminering, inkludert kvinners rettigheter, i sine lover.

Kapitlet inneholder bestemmelser om tvisteløsning der det fremgår at eventuelle tvister under kapitlet kan søkes løst gjennom konsultasjoner og ved hjelp av et ekspertpanel.

3.7 Digital handel

Bestemmelsene om digital handel er nedfelt i protokollens vedlegg 23. Forhandlingsresultatet innebærer at frihandelsavtalen får et nytt kapittel om digital handel basert på EFTAs forslag. Kapitlet sikrer ikke-diskriminerende adgang til infrastruktur og internett, sikrer adgang til å gjøre internasjonale dataoverføringer og at elektroniske dokumenter likestilles med fysiske dokumenter. Kapitlet gir også vern for forretningshemmeligheter. Kapitlet bygger på standardbestemmelser som EU har i sine frihandelsavtaler, fordi EØS-statene i EFTA er undergitt EØS-harmonisert regelverk på området.

Etter grundige diskusjoner om behovet for å ivareta nye digitale sikkerhetsutfordringer ble partene enige om å legge til et unntak for myndighetstiltak som verner om legitime offentlige interesser. Unntaket er identisk med det som inngår i frihandelsavtalen mellom EU og Japan. Kapitlet legger til rette for handel med varer og tjenester over digitale plattformer mellom EFTA-statene og Chile.

3.8 Små og mellomstore bedrifter

Bestemmelsene om små og mellomstore bedrifter er nedfelt i protokollens vedlegg 22. Forhandlingsresultatet medfører at et nytt kapittel om små og mellomstore bedrifter innlemmes i frihandelsavtalen. Kapitlet bygger på forslag fra EFTA og fremhever små og mellomstore bedrifters bidrag til økonomisk vekst, sysselsetting og innovasjon, og partenes felles målsetting om å styrke små og mellomstore bedrifters evne til å dra nytte av mulighetene som følger av frihandelsavtalene. Det påligger partene å opprette egne offentlig tilgjengelige nettsider med informasjon om frihandelsavtalen, inkludert avtaleteksten og annen informasjon som partene anser å være nyttig for små og mellomstore bedrifter. Nettsidene skal inkludere lenker til tilsvarende websider hos de andre partene og andre myndigheter, og aktører som publiserer informasjon av interesse for små og mellomstore bedrifter. Informasjon skal være tilgjengelig kostnadsfritt og i den grad det er praktisk mulig, på engelsk.

Kapitlet understreker betydningen av samarbeid mellom partene for å legge til rette for at små og mellomstore bedrifter får tilgang til respektive markeder og for å sikre at det tas hensyn til deres interesser ved gjennomføringen av avtalen. Samarbeidet skal i hovedsak bestå av

utveksling av informasjon og dialog om temaer av felles interesse. Mulige temaer for samarbeid som er nevnt er ikke-tariffære handelshindre, utviklingen av digitale vinduer, små og mellomstore bedrifters deltakelse i e-handel og fremme forståelsen og effektiv bruk av immaterielle rettigheter.

Samarbeidet skal foregå mellom egne kontaktpunkt som skal utpekes av partene. I Norge har Innovasjon Norge fått oppgaven som kontaktpunkt for små og mellomstore bedrifter. Kapitlet er unntatt fra avtalens bestemmelser om tvisteløsning.

4 Nærmere om de enkelte bestemmelsene i frihandelsavtalen

Protokoll om endringer i frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile består av 35 artikler (I-XXXV) og 26 vedlegg (1-26). Vedleggene utgjør en integrert del av frihandelsavtalen.

Fortalen viser blant annet til endringsbestemmelsen i frihandelsavtalens artikkel 103.

Artikkel I fastsetter at teksten i vedlegg 1 til protokollen skal erstatte fortalen i frihandelsavtalen i sin helhet.

Artikkel II fastsetter at teksten i vedlegg 2 og vedlegg 3 til protokollen skal erstatte artikkel 1 (opprettelse av et frihandelsområde) og artikkel 2 (formål) i frihandelsavtalen i sin helhet.

Artikkel III fastsetter at teksten i vedlegg 4 til protokollen skal erstatte kapittel II (handel med varer) i frihandelsavtalen i sin helhet.

Artikkel IV fastsetter at teksten i vedlegg 5 til protokollen skal erstatte vedlegg I i frihandelsavtalen, med definisjonen av begrepet «opp-rinnelsesvarer» og ordninger for administrativt samarbeid.

Artikkel V fastsetter at vedleggene III (produkter som ikke dekkes av avtalen), IV (bearbeidede jordbruksprodukter) og V (fisk og andre marine produkter) i frihandelsavtalen skal strykes.

Artikkel VI fastsetter at vedlegg VI (eliminering av tollavgifter) i frihandelsavtalen skal strykes.

Artikkel VII fastsetter at teksten i vedlegg 6, 7, 8 og 9 til protokollen skal inntas som vedlegg III (Chiles konsesjonsliste), IV (Islands konsesjonsliste), V (Norges konsesjonsliste) og VI (Sveits' konsesjonsliste).

Artikkel VIII fastsetter at referansen til «artikkel 13» i vedlegg VII skal erstattes av «artikkel 11».

Artikkel IX fastsetter at teksten i vedlegg 10 til protokollen skal inntas som vedlegg VII*bis* (mandat for underkomiteen for handel med varer) i frihandelsavtalen.

Artikkel X fastsetter at teksten i vedlegg 11 til protokollen skal inntas som vedlegg VII*ter* (handelsfasilitering) i frihandelsavtalen.

Artikkel XI fastsetter at teksten i vedlegg 12 til protokollen skal erstatte vedlegg VIII (liste over spesifikke forpliktelser) i frihandelsavtalen i sin helhet.

Artikkel XII fastsetter at teksten i vedlegg 13 til protokollen skal inntas som vedlegg VIII*bis* (Liste over finansielle tjenester for Chile) i frihandelsavtalen.

Artikkel XIII fastsetter endringer i kapittel III i frihandelsavtalen.

- a. Fastsetter at artiklene 22 (virkeområde) til og med artikkel 31 (telekommunikasjonstjenester) skal omnummereres til artikkel 26 (virkeområde) til og med 35 (telekommunikasjonstjenester).
- b. Fastsetter at artikkel 26 (virkeområde) i frihandelsavtalen endres:
 - i. Legger til to nye underavsnitt under 2. avsnitt.
 - ii. Legger til to fotnoter til nye underavsnitt under 2. avsnitt.
 - iii. Legger til nytt 4. avsnitt.
- c. Fastsetter at referansen til «artikkel 27» i avsnitt 1 i artikkel 29 (markedsadgang) skal erstattes av «artikkel 31».
- d. Fastsetter at referansen til «artikkel 27» i avsnitt 1 i artikkel 30 (nasjonal behandling) skal erstattes av «artikkel 31».
- e. Fastsetter at referansen til «artikkel 25» og «artikkel 26» i avsnitt 1, 2 og 3 i artikkel 31 (handelsliberalisering) skal erstattes av henholdsvis «artikkel 29» og «artikkel 30».
- f. Fastsetter at teksten i vedlegg 14 til protokollen skal innlemmes som ny del II (finansielle tjenester) i frihandelsavtalen.
- g. Fastsetter at del II (etablering) skal bli del III (etablering), hvor artikkel 32 (virkeområde) til og med 37 (sluttbestemmelser) skal omnummereres til artikkel 54 (virkeområde) til og med 59 (sluttbestemmelser).
- h. Fastsetter at artikkel 54 (virkeområde) inkluderer finansielle tjenester.
- i. Fastsetter at referansen til «artikkel 34» i avsnitt 1 i artikkel 57 (reservasjoner) erstattes av «artikkel 56».
- j. Fastsetter at referansen til «artikkel 37» i avsnitt 2 under artikkel 57 (reservasjoner) erstattes av «artikkel 59».

- k. Fastsetter at referansen til «artikkel 34» i artikkel 58 (retten til å regulere) erstattes av «artikkel 56».
- l. Fastsetter at del III (betalinger og kapitalbevegelser) skal bli del IV (betalinger og kapitalbevegelser), hvor artikkel 38 (formål og virkeområde) til og med 42 (sluttbestemmelser) skal omnummereres til artikkel 60 (formål og virkeområde) til og med 64 (sluttbestemmelser).
- m. Fastsetter at artikkel 62 (kapitalposter) inkluderer finansielle tjenester.
- n. Fastsetter at del IV (felles bestemmelser) skal bli del V (felles bestemmelser), hvor artikkel 43 (forholdet til andre internasjonale avtaler) og artikkel 44 (generelle unntak) omnummereres til henholdsvis artikkel 65 (forholdet til andre internasjonale avtaler) og artikkel 66 (generelle unntak).
- o. Fastsetter at teksten i vedlegg 15 til protokollen skal erstatte artikkel 66 (generelle unntak) i frihandelsavtalen i sin helhet.
- p. Fastsetter at artikkel 45 (finansielle tjenester) i frihandelsavtalen skal strykes.

Artikkel XIV fastsetter at teksten i vedlegg 16 til protokollen skal innlemmes som vedlegg VIII^{ter} (mandat for underkomiteen for finansielle tjenester) i frihandelsavtalen.

Artikkel XV fastsetter at referansen til «artikkel 31» i vedlegg IX (tjenester for telekommunikasjon) skal erstattes av «artikkel 35».

Artikkel XVI fastsetter at referansen til «artikkel 35» i vedlegg 1, 2, 3, 4, 5, 6 og 7 i vedlegg X (Reservasjoner) skal erstattes av «artikkel 57».

Artikkel XVII fastsetter at teksten i vedlegg 17 til protokollen skal erstatte vedlegg XI (nåværende betalinger og kapitalbevegelser) i frihandelsavtalen i sin helhet.

Artikkel XVIII fastsetter at teksten i vedlegg 18 til protokollen skal erstatte kapittel IV (beskyttelse av immaterielle rettigheter) i frihandelsavtalen i sin helhet.

Artikkel XIX fastsetter at teksten i vedlegg 19 til protokollen skal erstatte vedlegg XII (immaterialrett) i frihandelsavtalen i sin helhet.

Artikkel XX fastsetter at teksten i vedlegg 20 til protokollen skal erstatte kapittel V (offentlige anskaffelser) i frihandelsavtalen i sin helhet.

Artikkel XXI fastsetter at teksten i vedlegg 21 til protokollen skal erstatte vedlegg XIII (omfattede enheter) og XIV (generelt) i frihandelsavtalen i sin helhet.

Artikkel XXII fastsetter at teksten i vedlegg 22 til protokollen skal innlemmes som kapittel V^{bis}

(små og mellomstore bedrifter) i frihandelsavtalen.

Artikkel XXIII fastsetter at teksten i vedlegg 23 til protokollen skal innlemmes som kapittel V^{ter} (digital handel) i frihandelsavtalen.

Artikkel XXIV fastsetter at teksten i vedlegg 24 til protokollen skal inngå som kapittel V^{water} (handel og bærekraftig utvikling) i frihandelsavtalen.

Artikkel XXV fastsetter endringer til kapittel VI (konkurransopolitikk).

- a. Fastsetter at artiklene 72 (formål) til og med 80 (definisjoner) skal omnummereres til artikkel 148 (formål) til 156 (definisjoner).
- b. Fastsetter at referansen til «artiklene 73, 74 og 75» i artikkel 155 (utpekte myndigheter) skal erstattes med «artiklene 149, 150 og 151».

Artikkel XXVI fastsetter at artikkel 81 (subsidiær) skal omnummereres til artikkel 157 (subsidiær).

Artikkel XXVII fastsetter at artiklene 82 (kunngjøring) til og med 84 (samarbeid om økt åpenhet) skal omnummereres til artikkel 158 (kunngjøring) til og med 160 (samarbeid om økt åpenhet).

Artikkel XXVIII fastsetter at artikkel 85 (Den blandede komité) og artikkel 86 (sekretariatet) skal omnummereres til henholdsvis artikkel 161 (Den blandede komité) og artikkel 162 (sekretariatet).

Artikkel XXIX fastsetter endringer til kapittel X (tvisteløsning)

- a. Fastsetter at artiklene 87 (virkeområde) til og med 97 (øvrige bestemmelser) skal omnummereres til artikkel 163 (virkeområde) til og med 173 (øvrige bestemmelser).
- b. Fastsetter at referansen til «artiklene 14(2), 16(1), 17(1), 18(3), 20, 24(1) og 81(1) og (2)» i avsnitt 3 i artikkel 163 (virkeområde), skal erstattes av «artiklene 12, 14(1), 15(1), 17(3), 18(1), 28(1) og 157(1) og (2)».
- c. Fastsetter at referansen til «artikkel 91» i avsnitt 2 i artikkel 164 (valg av forum) skal erstattes av «artikkel 167».
- d. Fastsetter at referansen til «artikkel 91» i avsnitt 2 i artikkel 168 (voldgiftspanel) skal erstattes av «artikkel 167».
- e. Fastsetter at referansen til «artikkel 91» i avsnitt 2 i artikkel 169 (voldgiftspaneletts prosedyrer) skal erstattes av «artikkel 167».
- f. Fastsetter at referansen til «artikkel 93(3)» i avsnitt 2 i artikkel 170 (avgjørelse) skal erstattes av «artikkel 169(3)».
- g. Fastsetter at referansen til «artikkel 94» i avsnitt 1 i artikkel 172 (gjennomføring av vold-

giftspanelets avgjørelser) skal erstattes av «artikkel 170».

Artikkel XXX fastsetter endringer til kapittel XI (generelle unntak).

- a. Fastsetter at artiklene 98 (vanskeligheter med betalingsbalansen) til og med 100 (beskatning) omnummereres til artikkel 174 (vanskeligheter med betalingsbalansen) til og med 176 (beskatning).
- b. Fastsetter endringer til artikkel 176 (beskatning):
 - i. Fastsetter at referansen til «artikkel 15» erstattes med «artikkel 13»
 - ii. Fastsetter at ordene i avsnitt 1 (b) «med hensyn til skattetiltak i seksjon I i kapittel III, hvor GATS artikkel XIV kommer til anvendelse», skal erstattes med ordene «med hensyn til skattetiltak i seksjonene I og II i kapittel III og kapittel Vter (digital handel), hvor GATS Artikkel XIV kommer til anvendelse mutatis mutandis.»

Artikkel XXXI fastsetter endringer i kapittel XII (sluttbestemmelser) og terminering av komplementære avtaler om handel med jordbruksvarer.

- a. Fastsetter at artiklene 101 (definisjoner) til og med 106 (ikrafttredelse) omnummereres til artikkel 177 (definisjoner) til og med 182 (ikrafttredelse).
- b. Fastsetter at teksten i vedlegg 25 til protokollen skal erstatte artikkel 179 (endringer) i frihandelsavtalen.
- c. Fastsetter at artikkel 107 (forholdet til supplerende avtaler) skal slettes i frihandelsavtalen.
- d. Fastsetter at de bilaterale tilleggsavtalene om handel med jordbruksvarer som Chile har med Island, Norge og Sveits fra 2003, termineres og erstattes med avtalen som følger av protokollen.
- e. Fastsetter at artikkel 108 (depositar) skal omnummereres til artikkel 183 (depositar).

Artikkel XXXII fastsetter at teksten i vedlegg 26 til protokollen skal erstatte vedlegg XV (beslutninger i Den blandede komité) i frihandelsavtalen.

Artikkel XXXIII fastsetter at referansen til «artikkel 86» i vedlegg XVI (sekretariatet) erstattes av «artikkel 162».

Artikkel XXXIV fastsetter endringer i vedlegg XVII (prosedyreregler for tvisteløsning).

- a. Fastsetter at referansen til «artikkel 93» og «artikkel 93(1)» i overskriftene i vedlegg XVII erstattes av henholdsvis «artikkel 169» og «artikkel 169(1)».
- b. Fastsetter at referansen til «artikkel 91» i regel 1(1) erstattes av «artikkel 167».
- c. Fastsetter at referansen til «artikkel 92» i regel 1(1) erstattes av «artikkel 168».
- d. Fastsetter at referansen til «artikkel 91(1)» i regel 37 erstattes av «artikkel 167(1)».
- e. Fastsetter at referansen til «artikkel 96(4)(5)(8) og (10)» i regel 47 erstattes av «artikkel 172(4)(5)(8) og (10)».
- f. Fastsetter at referansen til «artikkel 96» i regel 48 erstattes av «artikkel 172».

Artikkel XXXV fastsetter at protokollen skal ratifiseres, godtas eller godkjennes. Protokollen trer i kraft den første dagen i den tredje måneden etter at minst én av EFTA-statene og Chile har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjennelsesinstrumenter hos depositaren. En part kan anvende denne protokollen midlertidig, med forbehold om gjeldende rettslige krav.

4.1 Vedleggene til protokollen

Avtalen inneholder 26 vedlegg (vedlegg 1 – 26) som er en integrert del av frihandelsavtalen.

Vedlegg 14 til protokollen (finansielle tjenester)

Artikkel 36 fastsetter at denne seksjonen gjelder regler om finansielle tjenester. Artikkelen unntar aktiviteter som utføres av sentralbanker, offentlige pensjonsordninger og andre aktiviteter som utføres av offentlig myndighet.

Artikkel 37 gir noen definisjoner på begrepene i seksjonen om finansielle tjenester.

Artikkel 38 fastsetter at partenes rettigheter og plikter med hensyn til bestevilkårsbehandling reguleres i WTOs generalavtale om handel om tjenester (GATS).

Artikkel 39 bestemmer at med hensyn til markedsadgang skal partene ikke gi finansielle tjenester eller finansielle tjenesteytere fra en avtalepart mindre fordelaktig behandling enn det som fremgår i bindingslisten. Artikkelen pålegger partene å ikke anvende visse konkrete restriksjoner, med mindre de er oppgitt i bindingslisten.

Artikkel 40 fastsetter at på sektorer som er skrevet inn i bindingslisten, og med de begrensningene som er ført inn i bindingslisten, skal en

avtalepart ikke gi finansielle tjenester og finansielle tjenesteytere fra en annen avtalepart mindre fordelaktig behandling enn den gir sine egne tilsvarende finansielle tjenester og finansielle tjenesteytere.

Artikkel 41 pålegger avtaleparter som forutsetter at finansielle tjenesteytere skal være tilsluttet uavhengig reguleringsenhet, å sikre at reguleringsenheten ivaretar kravene i artikkel 5.

Artikkel 42 presiserer at under de betingelser som gjelder for nasjonal behandling, skal hver avtalepart gi finansielle tjenesteytere fra en annen avtalepart adgang til betalings- og oppgjørssystemer for normal handel.

Artikkel 43 klargjør at spesifikke forpliktelser som en avtalepart har ført inn i sin bindingsliste i samsvar med artikkel 4 og artikkel 5, inngår i vedlegg VIII bis for Chile og vedlegg VIII for EFTA-statene.

Artikkel 44 fastslår at partene skal fremme åpenhet om regelverket for finansielle tjenester og at regelverket skal anvendes rimelig og objektivt på sektorer der partene har tatt forpliktelser.

Artikkel 45 bestemmer at, uavhengig av bestemmelsene i kapittel III om handel med tjenester og kapittel XI ter om digital handel, skal ikke partene være forhindret fra å treffe rimelige tiltak for å verne finansiell stabilitet og velfungerende markeder.

Artikkel 46 fastsetter at seksjonen om finansielle tjenester ikke pålegger en avtalepart å legge frem informasjon som er undergitt konfidensialitet.

Artikkel 47 pålegger partene å arbeide for at internasjonale standarder for regulering og overvåking av finansielle tjenester blir innført og kommer til anvendelse.

Artikkel 48 pålegger enhver avtalepart som etablerer ordning for anerkjenning av regulering av finansmarkeder med et tredjeland, å åpne for at slikt arrangement også kan etableres med avtalepartene.

Artikkel 49 klargjør at seksjonen om finansielle tjenester også inkluderer bevegelse av fysiske personer som er finansielle tjenesteytere tilhørende parter til avtalen, eller er ansatt i et finansielt foretak av en avtalepart.

Artikkel 50 forbyr avtalepartene å forhindre overføring av informasjon eller å behandle finansiell informasjon, der hvor slike overføringer av informasjon eller slik behandling av finansiell informasjon er nødvendig for normal forretningsdrift.

Artikkel 51 nedsetter underkomité for finansielle tjenester.

Artikkel 52 fastslår at en avtalepart kan kreve ekspertkonsultasjoner med en annen avtalepart. Partene skal rapportere om utfallet av sine konsultasjoner til underkomiteen for finansielle tjenester.

Artikkel 53 fastsetter at i tillegg til krav gitt avsnitt 49 i vedlegg XVII, skal lederen av voldgiftspanel for tvister angående tiltak for vern om finansielle markeder eller andre finansielle spørsmål, ha nødvendig erfaring eller ekspertise i det spørsmålet som saken gjelder.

Vedlegg 22 til protokollen om kapittel Vbis (små og mellomstore bedrifter)

Artikkel 101 fastsetter at partene anerkjenner at små og mellomstore bedrifter (SMB-er), inkludert mikrobedrifter, er grunnleggende for økonomisk utvikling, sysselsetting og innovasjon. Partene ser også at ikke-tariffmessige hindre utgjør en konkurranseutfordring for SMB-er. Partene søker å fremme dialog og informasjonsutveksling for å styrke SMB-ers evne til å dra nytte av mulighetene som oppstår fra denne avtalen.

Artikkel 102 stadfester at hver part skal etablere eller opprettholde offentlig tilgjengelige nettsider som inneholder informasjon om denne avtalen, inkludert teksten i avtalen, sammendrag og informasjon relevant for små- og mellomstore bedrifter. Nettsidene skal også inneholde lenker til tilsvarende nettsider hos de andre partene og til relevante myndighetsnettsider. Informasjonen skal være på engelsk og oppdateres jevnlig.

Artikkel 103 stadfester at partene anerkjenner viktigheten av samarbeid for å redusere handelsbarrierer for små- og mellomstore bedrifter. Samarbeidet vil bestå av informasjonsutveksling og dialog gjennom kontaktpunktene for små- og mellomstore bedrifter, som hver part skal opprette ved avtalens ikrafttredelse og holde oppdatert.

Artikkel 104 stadfester at ingen part kan søke til kapittel X (Tvisteløsning) for saker som oppstår under dette kapitlet.

Vedlegg 23 til protokollen om kapittel Vter (digital handel)

Artikkel 105 definerer en rekke begreper som er sentrale for forståelsen av kapitlet.

Artikkel 106 fastslår at kapitlet får anvendelse for handel som gjennomføres elektronisk, med de begrensninger som følger av reguleringer for finansielle tjenester. Artikkelen bestemmer at kapitlet ikke får anvendelse for film, musikk eller kringkasting.

Artikkel 107 stadfester partenes anerkjennelse av de økonomiske fordelene av elektronisk handel, og betydningen av å skape miljø for tillit, beskyttelse av persondata og konfidensialitet, samt beskyttelse mot svindel i elektronisk handel.

Artikkel 108 fastslår partenes rett til å regulere elektronisk handel for å ivareta legitime samfunnshensyn.

Artikkel 109 fastsetter forbud mot toll på elektroniske overføringer.

Artikkel 110 fastslår at partene ikke kan nekte elektroniske kontrakter rettslig betydning kun basert på at kontraktene er etablert i elektronisk form. Unntatt der det fremgår av regelverk for spesifikke kontraktstyper, skal partene ikke forhindre fra å bruke elektroniske kontrakter.

Artikkel 111 fastslår at partene skal gjøre alle handelsdokumenter tilgjengelige i elektronisk form.

Artikkel 112 pålegger avtalepartene å sikre at forbrukere har tilgang til internett og at forbrukere har adgang til å distribuere og bruke tjenester, samt bruke applikasjoner ut fra forbrukernes eget valg.

Artikkel 113 pålegger avtalepartene å vedta eller videreføre effektiv beskyttelse av forbrukere som deltar i elektroniske avtaletransaksjoner, og gir eksempler på tiltak for forbrukerbeskyttelse. Artikkelen understreker betydningen av at organer som skal verne om forbrukerinteresser har adekvat håndhevingsmyndighet, og betydningen av samarbeid mellom slike organer.

Artikkel 114 fastslår at hver avtalepart, for å effektivt verne brukere mot uønskede kommersielle elektroniske meldinger, skal innføre eller videreføre tiltak som pålegger vedkommende som leverer slike meldinger å legge til rette for at mottakere kan stanse meldingene. Tiltakene skal også omfatte krav om samtykke fra mottakeren for å sende meldinger, i henhold til nasjonale regler.

Artikkel 115 forplikter partene å sikre dataflyt over landegrensene. Ingen av avtalepartene kan pålegge bruk av fasiliteter eller nettverks-elementer godkjent hos avtaleparten, pålegge lokal lokalisering av data, forby lagring eller prosessering på territoriet til den andre avtaleparten, eller sette som vilkår for dataoverføring at lokale fasiliteter eller nettverkselementer benyttes. Artikkelen fastslår at dette ikke skal være til hinder for at avtaleparter treffer tiltak, som ikke samsvarer med disse forpliktelsene, dersom tiltakene er truffet for å verne om legitime samfunnsinteresser.

Artikkel 116 stadfester partenes anerkjennelse av betydningen som elektroniske betalinger har i elektronisk handel. Partene er enige om å støtte utviklingen av effektive, trygge og sikre grensekryssende betalinger, gjennom vedtakelse og bruk av internasjonale standarder for elektroniske betalinger og elektroniske fakturaer.

Artikkel 117 fastslår at partene anerkjenner at vern om persondata og personinformasjon er fundamentale rettigheter, som i denne hensikt bidrar til utviklingen av digital handel og tillit. Hver avtalepart skal vedta eller videreføre sikkerhetsmekanismer som parten mener er passende for å sikre et høyt nivå på vernet om persondata og personinformasjon, inkludert gjennom vedtak om, eller anvendelse av, regler om grensekryssende overføringer for persondata. Artikkelen fastslår videre at ingenting i denne avtalen skal påvirke vernet om persondata eller personinformasjon gitt i samsvar med partenes respektive sikkerhetsmekanismer.

Artikkel 118 fastslår at ingen av avtalepartene skal kreve overføring av, eller tilgang til kilde-koden i dataprogrammer eid av juridiske eller faktiske personer. Dette gjelder ikke dersom et slikt krav gjelder i medhold av domstolsbeslutning eller beslutning truffet av administrativt tribunal, i samsvar med vern av immaterielle rettigheter eller håndheving av dette vernet, i medhold av konkurranseretten eller håndheving av konkurranseregler, i medhold av regler om offentlige anskaffelser, i medhold av tekniske kontrollorganers ansvar for å vurdere produktgodkjenning, eller i samsvar med frivillig overføring eller innsyn i kilde-koder.

Artikkel 119 fastslår at avtalepartene kan samarbeide om regelverksspørsmål som gjelder elektronisk handel, og gir eksempler på slikt samarbeid.

Artikkel 120 fastslår at unntakene i artikkel XX i GATT 1994 (Generelle unntak) og artikkel XIV i GATS (Generelle unntak) innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

Artikkel 121 fastslår at unntakene i artikkel XXI i GATT 1994 (Sikkerhetsunntak) og artikkel XIV *bis* i GATS (Sikkerhetsunntak), innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

Artikkel 122 fastslår at partene skal vurdere gjennomføringen av kapitlet og kapitlets funksjon i Den blandede komité, særlig i lys av regelverks-utvikling og teknologisk utvikling.

*Vedlegg 24 til protokollen om kapittel Vquater
(handel og bærekraftig utvikling)*

Artikkel 123 stadfester kapitlets kontekst og formål. Artikkelen viser til sentrale, internasjonale erklæringer med generelle prinsipper for miljø, sosiale rettigheter og arbeidstakerrettigheter. Den bekrefter videre den gjensidige sammenhengen mellom økonomisk utvikling, sosial utvikling og miljøvern. Artikkelen forplikter partene til å fremme internasjonal handel på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling. Videre stadfester artikkelen at partene vil fremme dialog og samarbeid på handelsrelaterte saker om arbeid, miljø og likestilling mellom kjønn, som en del av en global tilnærming til handel og bærekraftig utvikling.

Artikkel 124 viser til partenes rett til å fastsette sitt beskyttelsesnivå for miljø og arbeidsliv. Videre bindes partene til å søke å sikre at deres lovgivning, politikk og praksis bidrar og oppmuntrer til et høyt beskyttelsesnivå i overensstemmelse med standarder, prinsipper og avtaler referert til i kapitlet, og til å etterstrebe et ytterligere forbedret beskyttelsesnivå for miljø og arbeidsstandarder. Partene anerkjenner også viktigheten av å legge vitenskapelig informasjon og relevante internasjonale standarder og retningslinjer til grunn for sitt arbeid med miljø og arbeidstakerrettigheter, som innvirker på handel og investeringer mellom partene.

Artikkel 125 forplikter partene til å håndheve sin lovgivning innen miljø og arbeidsliv, samt til ikke å redusere nivået på sin miljø- og arbeidstakerbeskyttelse, for å oppmuntre til handel eller investeringer fra en annen part. Partene forpliktes også til at de ikke skal anvende sin lovgivning innen miljø og arbeidsliv på en måte som utgjør en skjult begrensning på handel eller investeringer.

Artikkel 126 stadfester at partene anerkjenner viktigheten av å fremme ansvarlig næringsliv, herunder ansvarlig forvaltning av forsyningskjeder i foretak. Partene anerkjenner i denne forbindelse viktigheten av internasjonalt anerkjente prinsipper og retningslinjer, som OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper, ILOs tre partserklæring om prinsipper for flernasjonale selskaper og sosialpolitikk, FNs Global Compact-initiativ og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter. Videre skal partene oppmuntre bedrifter som opererer på sitt territorium eller jurisdiksjon til å vedta frivillige retningslinjer og praksiser for ansvarlig næringsliv som bidrar til å oppnå bærekraftig utvikling, og som samtidig er i tråd med internasjonalt anerkjente prinsipper, standarder og retningslinjer, og som hver enkelt part har godkjent eller gitt sin støtte til.

Artikkel 127 fastsetter at partene skal sikre at administrative og juridiske prosedyrer følger rettsprosessen og at prosedyrene er tilgjengelige og åpne, for å kunne tilrettelegge for tiltak, innen rimelig tid, mot brudd på lovgivning og regulering innen miljø og arbeidsliv.

Artikkel 128 stadfester at hver part skal oppmuntre til offentlig dialog med og blant ikke-statlige aktører angående utviklingen av lover, forskrifter og retningslinjer omfattet av kapitlet. Videre skal hver part fremme offentlig bevissthet om sine nasjonale lover, forskrifter og retningslinjer omfattet av dette kapitlet, samt deres håndhevelse og overholdelsesprosedyrer, ved å sikre at informasjon er tilgjengelig for interessenter og ved å arbeide for å forbedre kunnskapen og forståelsen til arbeidstakere, arbeidsgivere og deres representanter. Partene skal gi interessenter muligheten til å kommentere og komme med anbefalinger angående gjennomføringen av kapitlet, i samsvar med nasjonale prosedyrer. Hver part skal legge til rette for mottak av og gi nøye vurdering til innspill fra offentligheten om saker knyttet til kapitlet, inkludert informasjon om partens gjennomføring av dette kapitlet. Hver part skal, i samsvar med sine nasjonale prosedyrer, svare skriftlig på slike innspill innen rimelig tid.

Artikkel 129 fastsetter at partene anerkjenner behovet for samarbeid om handels- og investeringsrelaterte aspekter av arbeid, miljø og likestilling for kjønn for å fremme bærekraftig utvikling. Partene kan invitere interessenter til å delta i relevante samarbeidsprosjekter, og de kan samarbeide om; miljømessig bærekraft, inkludert klima, naturressurser, og sikre tilgang til informasjon, deltakelse og rettferdighet i klima- og miljø saker; anstendig arbeid, inkludert arbeidsrelasjoner og eliminering av tvangsarbeid; likestilling mellom kjønn og ikke-diskriminering, inkludert lik lønn og økt kvinnelig deltakelse i handel og arbeidsliv, og ansvarlig næringsliv. Videre skal partene styrke samarbeidet om arbeid, miljø og likestilling for kjønn relatert til handel og investeringer, i ulike internasjonale fora, som ILO, WTO, OECD, FNs miljøprogram og multilaterale miljøavtaler.

Artikkel 130 legger rammeverket for samarbeid mellom partene, og viser til at partene kan samarbeide om saker av gjensidig interesse, med hensyn til nasjonale prioriteringer, omstendigheter og tilgjengelige ressurser, gjennom opplistede aktiviteter. Partene skal, når det er hensiktsmessig, søke å bruke eksisterende samarbeidsmekanismer og ta hensyn til relevant arbeid utført av regionale og internasjonale organisasjoner.

Artikkel 131 stadfester at partene bekrefter sin forpliktelse til å effektivt iverksette og etterleve multilaterale miljøavtaler og konvensjoner som de er en avtalepart til, samt sin etterlevelse av prinsipper som det refereres til i artikkel 123 (Kontekst og formål).

Artikkel 132 anerkjenner viktigheten av lovgivning og styresett for å sikre bærekraftig forvaltning av skog og skogrelaterte økosystemer og derigjennom redusere utslipp av klimagasser som stammer fra avskoging og skogforringelse, blant annet som følge av økonomisk aktivitet. Videre fastslår partene blant annet at de vil fremme handel med produkter som stammer fra bærekraftig forvaltede skoger og skogrelaterte økosystemer, bekjempe ulovlig hogst og sikre at det bare handles med lovlig hogd tømmer mellom partene.

Artikkel 133 fastslår at partene anerkjenner viktigheten av bærekraftige jordbruks- og næringsmiddelssystemer og handelens rolle når det gjelder å nå dette målet. For å nå dette målet forplikter partene seg til å fremme bærekraftig landbruk og tilknyttet handel, samt å fremme bærekraftige næringsmidler og å samarbeide.

Artikkel 134 fastslår at partene anerkjenner viktigheten av å oppnå formålene til FNs klimakonvensjon og Parisavtalen. For å nå dette målet, forplikter partene seg til å blant annet effektivt gjennomføre sine respektive forpliktelser under FNs klimakonvensjon og Parisavtalen.

Artikkel 135 fastslår at partene anerkjenner viktigheten av bevaring og bærekraftig bruk av naturmangfold. Videre forplikter partene seg til å fremme at arter som er truet listes i CITES-avtalen, å iverksette effektive tiltak for å bekjempe ulovlig handel med dyre- og planteliv og å hindre eller kontrollere spredningen av fremmede arter.

Artikkel 136 fastslår at partene anerkjenner viktigheten av bærekraftig forvaltning av levende marine ressurser og det marine økosystemet. Videre fastslår bestemmelsen at partene skal iverksette tiltak for å bekjempe ulovlig, uregulert og urapportert fiske (UUU-fiske) og samarbeide i relevante fora for å bekjempe UUU-fiske.

Artikkel 137 stadfester at partene bekrefter sine forpliktelser til å effektivt fremme og etterleve multilaterale avtaler og konvensjoner om arbeidsstandarder og arbeidstakerrettigheter som følger av ILO-medlemskap. Artikkelen stadfester at brudd på grunnleggende prinsipper og rettigheter for arbeidsliv ikke skal brukes som legitime komparative fortrinn eller benyttes for proteksjonistiske formål. Artikkelen stadfester at partene forplikter seg til å opprettholde et velfungerende system for håndheving av arbeidslivsbestemmel-

ser og fremme utvikling og forbedring av tiltak for å oppnå anstendige arbeidsvilkår for alle og tilknyttede arbeidsrettigheter, herunder med hensyn til lønn og inntekt, arbeidstid, helse og sikkerhet på arbeidsplassen og andre arbeidsvilkår.

Artikkel 138 fastsetter at partene erkjenner behovet for å integrere en forretnings- og menneskerettslig tilnærming i handel, for å sikre sammenheng og synergi mellom menneskerettigheter og frihandelsavtaler. Artikkelen fastsetter også at partene aktivt skal fremme gjennomføringen av FNs retningslinjer for forretninger og menneskerettigheter.

Artikkel 139 fastsetter at partene anerkjenner betydelige endringer i arbeidslivet grunnet teknologiske innovasjoner, demografiske skift, miljø- og klimaendringer, og globalisering. Partene skal derfor utvikle en menneskesentrert tilnærming til fremtidens arbeid, og samtidig erkjenne de viktige koblingene mellom sosiale, handelsmessige, økonomiske og miljømessige politikkområder. Partene kan, ved behov, utveksle informasjon, erfaringer og beste praksis om relaterte saker.

Artikkel 140 fastsetter at partene anerkjenner viktigheten av å integrere perspektiver om kjønnslikestilling og ikke-diskriminering i arbeidet med å fremme inkluderende økonomisk utvikling for å oppnå bærekraftig økonomisk vekst, med inntektsmuligheter og utsikter for alle. Partene erkjenner at kvinners deltakelse i internasjonal handel kan bidra til å fremme deres økonomiske posisjon og økonomiske uavhengighet.

Artikkel 141 stadfester at partene forplikter seg til å effektivt gjennomføre de internasjonale avtalene om kjønnslikestilling og ikke-diskriminering, inkludert kvinners rettigheter, som de er part i.

Artikkel 142 fastsetter at det etableres en underkomité for handel og bærekraftig utvikling. Representantene skal ha nødvendig ekspertise innen handel, arbeid, miljø og likestilling mellom kjønn. Underkomiteen kan møtes fysisk eller via videokonferanse før eller etter felleskomiteens møter. Den kan holde møter i påfølgende sesjoner, vurdere ethvert spørsmål under kapitlet, og handle ved konsensus. Underkomiteen skal publisere en rapport om møtene sine.

Artikkel 143 fastsetter at partene skal utpeke en kontaktperson med formål om å lette kommunikasjon og koordinering mellom partene angående implementeringen av dette kapitlet, inkludert mulige samarbeidsaktiviteter.

Artikkel 144 fastsetter at partene skal jobbe for å enes om tolkning og bruk av dette kapitlet. Ved eventuelle uenigheter skal de berørte partene for-

søke å løse saken gjennom dialog, informasjonsutveksling eller samarbeid. Partene skal kun benytte regler og prosedyrer fastsatt i dette kapitlet.

Artikkel 145 omhandler bilaterale ekspertkonsultasjoner mellom partene angående saker under dette kapitlet. Det fastslås at den forespørrende parten kan be om slike konsultasjoner, og dersom saken ikke løses gjennom disse, kan den henvises til Underkomiteen for handel og bærekraftig utvikling for videre diskusjon. De konsulterende partene kan søke råd fra eksperter eller organer de anser hensiktsmessige, og resultatene av konsultasjonene skal deles med de andre partene. Konsultasjonene skal avsluttes innen en angitt tidsramme, med mindre annet er avtalt.

Artikkel 146 fastslår at dersom partene ikke kommer fram til en gjensidig tilfredsstillende løs-

ning på et spørsmål som oppstår i forbindelse med dette kapitlet gjennom konsultasjoner, kan en berørt part anmode om opprettelse av et ekspertpanel med ekspertise på saksfeltene kapitlet omfatter, som skal avgi rapport med vurdering av spørsmålene, og kan komme med anbefalinger om tiltak som partene skal vurdere selv om de ikke er rettslig bindende. Artikkelen fastslår videre prosedyrereglene for et slik ekspertpanel.

Artikkel 147 fastslår at partene gjennom underkomiteen skal gjennomgå fremdrift i oppnåelsen av målsettingene i kapitlet, og vurdere relevant internasjonal utvikling for å identifisere ytterligere områder der samarbeid kan fremme kapitlets målsettinger.

5 Gjennomføring i norsk rett

I Prop. 1 LS (2024–2025) *Skatter og avgifter 2025*, gis Finansdepartementet fullmakt til å iverksette tollreduksjoner og andre tollmessige forhold som følger av frihandelsavtaler fremforhandlet med en annen stat for budsjettperioden 2024–2025.

Protokollen vil bli gjennomført ved endring av tolltariffen. Nødvendige endringer vil også bli gjennomført i både vareførselsforskriften og tollavgiftsforskriften.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det årlige provenytapet som frihandelsavtalen medfører som følge av reduserte tollsatser for import fra Chile er svært begrenset. Det er anslått et provenytap som følge av reduserte tollsatser for

jordbruksvarer på 150 000 kr. Endringene i frihandelsavtalen medfører heller ikke andre administrative eller budsjettmessige konsekvenser for Norge av betydning.

7 Konklusjon og tilråding

Protokoll om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile vil bidra til økt handel og verdiskaping. Den kan gi positive virkninger for norsk eksport fordi den innebærer at frihandelsavtalen vil gi bedre og mer forutsigbar markedsadgang for norsk eksport. Det er ikke gitt tollreduksjoner for jordbruksvarer som vil kunne gå på bekostning av norsk produksjon.

Siden protokoll om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile må anses å være av særlig stor viktighet, er Stortingets samtykke til ratifikasjon nødvendig i medhold av Grunnlovens § 26, annet ledd.

Protokoll om endring av frihandelsavtalen er forelagt samtlige departementer, som alle anbefaler at ratifikasjon av protokollen finner sted.

Nærings- og fiskeridepartementet tilrår at protokoll om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile ratifiseres. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av protokoll av 24. juni 2024 om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til ratifikasjon av protokoll av 24. juni 2024 om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile, i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

**til vedtak om samtykke til ratifikasjon av protokoll av
24. juni 2024 om endring av frihandelsavtalen
mellom EFTA-statene og Chile**

I

Stortinget samtykker i ratifikasjon av protokoll av 24. juni 2024 om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile.

Vedlegg 1

Protokoll som endrer frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Republikken Chile

Island, Fyrstedømmet Liechtenstein, Kongeriket Norge og Det sveitsiske edsforbund (heretter kalt «EFTA-statene»)

og

Republikken Chile (Chile),

heretter samlet kalt «avtalepartene»,

SOM VISER TIL *frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Chile* undertegnet i Kristiansand i Norge 26. juni 2003 (avtalen),

SOM ANERKJENNER det felles ønsket om å styrke forbindelsene mellom EFTA-statene og Chile,

SOM VISER TIL artikkel 103 i avtalen,

ER ENIGE OM FØLGENDE ENDRINGER I AVTALEN:

Artikkel I

Endringer i fortalen

Teksten i vedlegg 1 til denne protokollen erstatter fortalen i sin helhet.

Artikkel II

Endringer i kapittel I (Innledende bestemmelser)

(a) Teksten i vedlegg 2 til denne protokollen erstatter artikkel 1 (Opprettelse av et frihandelsområde) i sin helhet.

(b) Teksten i vedlegg 3 til denne protokollen erstatter artikkel 2 (Formål) i sin helhet.

Artikkel III

Endringer i kapittel II (Handel med varer)

Teksten i vedlegg 4 til denne protokollen erstatter kapittel II (Handel med varer) i sin helhet.

Artikkel IV

Endringer i vedlegg I (Definisjon av begrepet «Opprinnelsesprodukter» og metoder for administrativt samarbeid)

Teksten i vedlegg 5 til denne protokollen erstatter vedlegg I (Definisjon av begrepet «Opprinnelses-

produkter» og metoder for administrativt samarbeid) i sin helhet.

Artikkel V

Vedlegg III (Produkter unntatt fra denne avtalen), IV (Bearbeidede landbruksvarer) og V (Fisk og andre marine produkter) utgår

Vedlegg III (Produkter unntatt fra denne avtalen), IV (Bearbeidede landbruksvarer), V (Fisk og andre marine produkter) utgår.

Artikkel VI

Vedlegg VI (Eliminasjon av importtoll) utgår

Vedlegg VI (Eliminasjon av importtoll) utgår.

Artikkel VII

Innlemmelse av vedlegg III (Chiles bindingsliste over tollforpliktelser), IV (Islands bindingsliste over tollforpliktelser), V (Norges bindingsliste over tollforpliktelser) og VI (Sveits' bindingsliste over tollforpliktelser)

Teksten i vedlegg 6, 7, 8 og 9 til denne protokollen skal innlemmes i denne avtalen som nye vedlegg III (Chiles bindingsliste over tollforpliktelser), IV (Islands bindingsliste over tollforpliktelser), V (Norges bindingsliste over tollforpliktelser) og VI (Sveits' bindingsliste over tollforpliktelser).

Artikkel VIII

Endringer i vedlegg VII (Import- og eksportrestriksjoner)

Henvisning til «artikkel 13» i vedlegg VII erstattes av «artikkel 11».

Artikkel IX

Innlemmelse av vedlegg VIIbis (Mandat for underkomiteen for handel med varer)

Teksten i vedlegg 10 til denne protokollen innlemmes i avtalen som nytt vedlegg VIIbis (Mandat for underkomiteen for handel med varer).

*Artikkel X***Innlemmelse av vedlegg VIIter (Handelsfasilitering)**

Teksten i vedlegg 11 til denne protokollen innlemmes i avtalen som nytt vedlegg VIIter (Handelsfasilitering).

*Artikkel XI***Endringer i vedlegg VIII (Bindingslister over spesifikke forpliktelser)**

Teksten i vedlegg 12 til denne protokollen erstatter vedlegg VIII (Bindingslister over spesifikke forpliktelser) i sin helhet.

*Artikkel XII***Innlemmelse av vedlegg VIIIbis (Bindingsliste over finansielle tjenester for Chile)**

Teksten i vedlegg 13 til denne protokollen innlemmes i avtalen som nytt vedlegg VIIIbis (Bindingsliste over finansielle tjenester for Chile).

*Artikkel XIII***Endringer i kapittel III (Handel med tjenester og etablering)**

- (a) Artikkel 22 (Virkeområde) til og med 31 (Telekommunikasjonstjenester) renummereres som artikkel 26 (Virkeområde) til og med 35 (Telekommunikasjonstjenester).
- (b) Artikkel 26 (Virkeområde) skal endres ved
- i) tilføyelse av følgende nye bokstaver i nr. 2: «d. bakketjenester» og «e. tjenester for drift av lufthavner».
 - ii) tilføyelse av følgende fotnoter:
 - A) en fotnote 2 til ny bokstav d: «Med 'bakketjenester' menes levering av en tjeneste på honorar- eller kontraktbasis for: administrasjon og tilsyn på bakken, herunder kontroll av last og kommunikasjon, passasjerhåndtering, bagasjehåndtering, håndtering av gods og post, tjenester på bakken og luftfartøytjenester, håndtering av drivstoff og olje, linjevedlikehold av luftfartøyer, drift av flyruter og administrasjon av besetningen, overflate-transport eller cateringtjenester. Bakketjenester omfatter ikke sikkerhetstjenester eller drift eller forvaltning av sentralisert lufthavninfrastruktur, for eksempel bagasjehåndterings-systemer, avisingsanlegg, drivstoff-

distribusjonssystemer eller transport-systemer innenfor flyplassen.»

- B) en fotnote 3 til ny bokstav e: «Med 'tjenester for drift av lufthavner' menes drift eller forvaltning på honorar- eller kontraktbasis av lufthavninfrastruktur, herunder terminaler, rullebaner, taksebaner og oppstillingsplattformer, parkeringsanlegg og transportsystemer innenfor lufthavnen. Det presiseres at tjenester for drift av lufthavner ikke omfatter eierskap til eller investering i lufthavner eller lufthavntomter, eller noen av de funksjonene som utføres av et styre. Tjenester for drift av lufthavner omfatter ikke flysikringstjenester.»
- iii) tilføyelse av ny nr. 4: «Dette avsnittet får ikke anvendelse på handel innen finansielle tjenester, som er underlagt avsnitt II».
- (c) Henvisningen til «artikkel 27» i artikkel 29 (Markedsadgang) nr. 1 erstattes av «artikkel 31».
- (d) Henvisningen til «artikkel 27» i artikkel 30 (Nasjonal behandling) nr. 1 erstattes av «artikkel 31».
- (e) Henvisningene til «artikkel 25» og «artikkel 26» i artikkel 31 (Handelsliberalisering) nr. 1, 2 og 3 erstattes av henholdsvis «artikkel 29» og «artikkel 30».
- (f) Teksten i vedlegg 14 til denne protokollen innlemmes i avtalen som nytt avsnitt II (Finansielle tjenester).
- (g) Avsnitt II (Etablering) blir avsnitt III (Etablering), der artikkel 32 (Virkeområde) til og med 37 (Sluttbestemmelser) renummereres som artikkel 54 (Virkeområde) til og med 59 (Sluttbestemmelser).
- (h) I artikkel 54 (Virkeområde) settes ordene «herunder finansielle tjenester» inn etter ordene «i tjenestesektorer».
- (i) Henvisningene til «artikkel 34» i artikkel 57 (Forbehold) nr. 1 erstattes av «artikkel 56».
- (j) Henvisningen til «artikkel 37» i artikkel 57 (Forbehold) nr. 2 erstattes av «artikkel 59».
- (k) Henvisningen til «artikkel 34» i artikkel 58 (Rett til regulering) erstattes av «artikkel 56».
- (l) Avsnitt III (Betaling og kapitalbevegelser) blir avsnitt IV (Betaling og kapitalbevegelser), der artikkel 38 (Formål og virkeområde) til og med 42 (Sluttbestemmelser) renummereres som artikkel 60 (Formål og virkeområde) til og med 64 (Sluttbestemmelser).
- (m) I artikkel 62 (Kapitalposter) settes et komma og ordene «Finansielle tjenester»

- inn etter ordene «Handel med tjenester».
- (n) Avsnitt IV (Felles bestemmelser) blir avsnitt V (Felles bestemmelser),
der artikkel 43 (Forholdet til andre internasjonale avtaler) og artikkel 44 (Generelle unntak) blir henholdsvis artikkel 65 (Forholdet til andre internasjonale avtaler) og artikkel 66 (Generelle unntak).
- (o) Teksten i vedlegg 15 til denne protokollen erstatter artikkel 66 (Generelle unntak) i sin helhet.
- (p) Tidligere artikkel 45 (Finansielle tjenester) utgår.

*Artikkel XIV***Innlemmelse av vedlegg VIII^{ter} (Mandat for underkomiteen for finansielle tjenester)**

Teksten i vedlegg 16 til denne protokollen innlemmes i avtalen som nytt vedlegg VIII^{ter} (Mandat for underkomiteen for finansielle tjenester).

*Artikkel XV***Endringer i vedlegg IX (Teletjenester)**

Henvisningen til «artikkel 31» i vedlegg IX (Teletjenester) erstattes av «artikkel 35».

*Artikkel XVI***Endringer i vedlegg X (Forbehold)**

Henvisningene til «artikkel 35» i tillegg 1, 2, 3, 4, 5, 6 og 7 til vedlegg X (Forbehold) erstattes av «artikkel 57».

*Artikkel XVII***Endringer i vedlegg XI (Om løpende betalinger og kapitalbevegelser)**

Teksten i vedlegg 17 til denne protokollen erstatter vedlegg XI (Om løpende betalinger og kapitalbevegelser) i sin helhet.

*Artikkel XVIII***Endringer i kapittel IV (Beskyttelse av immaterielle rettigheter)**

Teksten i vedlegg 18 til denne protokollen erstatter kapittel IV (Beskyttelse av immaterielle rettigheter) i sin helhet.

*Artikkel XIX***Endringer i vedlegg XII (Immaterielle rettigheter)**

Teksten i vedlegg 19 til denne protokollen erstatter vedlegg XII (Immaterielle rettigheter) i sin helhet.

*Artikkel XX***Endringer i kapittel V (Offentlige anskaffelser)**

Teksten i vedlegg 20 til denne protokollen erstatter kapittel V (Offentlige anskaffelser) i sin helhet.

*Artikkel XXI***Endringer i vedlegg XIII (Enheter som dekkes) og vedlegg XIV (Generelle merknader)**

Teksten i vedlegg 21 til denne protokollen erstatter vedlegg XIII (Enheter som dekkes) og vedlegg XIV (Generelle merknader) i sin helhet.

*Artikkel XXII***Innlemmelse av kapittel V^{bis} (Små og mellomstore bedrifter)**

Teksten i vedlegg 22 til denne protokollen innlemmes i avtalen som nytt kapittel V^{bis} (Små og mellomstore bedrifter).

*Artikkel XXIII***Innlemmelse av kapittel V^{ter} (Digital handel)**

Teksten i vedlegg 23 til denne protokollen innlemmes i avtalen som nytt kapittel V^{ter} (Digital handel).

*Artikkel XXIV***Innlemmelse av kapittel V^{quater} (Handel og bærekraftig utvikling)**

Teksten i vedlegg 24 til denne protokollen innlemmes i avtalen som nytt kapittel V^{quater} (Handel og bærekraftig utvikling).

*Artikkel XXV***Endringer i kapittel VI (Konkurransopolitikk)**

- a) Artikkel 72 (Formål) til og med 80 (Definisjoner) renummereres som artikkel 148 (Formål) til og med 156 (Definisjoner).
- b) Henvisningen til «artikkel 73, 74 og 75» i artikkel 155 (Utpekte myndigheter) erstattes av «artikkel 149, 150 og 151».

*Artikkel XXVI***Endringer i kapittel VII (Subsidier)**

Artikkel 81 (Subsidier/statsstøtte) renummereres som artikkel 157 (Subsidier/statsstøtte).

*Artikkel XXVII***Endringer i kapittel VIII (Åpenhet)**

Artikkel 82 (Kunngjøring) til og med 84 (Samarbeid om økt åpenhet) renummereres som artikkel 158 (Kunngjøring) til og med 160 (Samarbeid om økt åpenhet).

*Artikkel XXVIII***Endringer i kapittel IX (Forvaltning av avtalen)**

Artikkel 85 (Den blandede komité) og artikkel 86 (Sekretariatet) renummereres som henholdsvis artikkel 161 (Den blandede komité) og artikkel 162 (Sekretariatet).

*Artikkel XXIX***Endringer i kapittel X (Tvisteløsning)**

- (a) Artikkel 87 (Virkeområde) til og med 97 (Øvrige bestemmelser) renummereres som artikkel 163 (Virkeområde) til og med 173 (Øvrige bestemmelser).
- (b) Henvisningen til «artikkel 14 nr. 2, artikkel 16 nr. 1, artikkel 17 nr. 1, artikkel 18 nr. 3, artikkel 20, artikkel 24 nr. 1 og artikkel 81 nr. 1 og 2» i artikkel 163 (Virkeområde) nr. 3 erstattes av «artikkel 12, artikkel 14 nr. 1, artikkel 15 nr. 1, artikkel 17 nr. 3, artikkel 18 nr. 1, artikkel 28 nr. 1 og artikkel 157 nr. 1 og 2».
- (c) Henvisningen til «artikkel 91» i artikkel 164 (Valg av forum) nr. 2 erstattes av «artikkel 167».
- (d) Henvisningen til «artikkel 91» i artikkel 168 (Voldgiftspanel) nr. 2 erstattes av «artikkel 167».
- (e) Henvisningen til «artikkel 91» i artikkel 169 (Voldgiftspanelets prosedyrer) nr. 2 erstattes av «artikkel 167».
- (f) Henvisningen til «artikkel 93 nr. 3» i artikkel 170 (Avgjørelse) nr. 2 erstattes av «artikkel 169 nr. 3».
- (g) Henvisningen til «artikkel 94» i artikkel 172 (Gjennomføring av voldgiftspanelets avgjørelser) nr. 1 erstattes av «artikkel 170».

*Artikkel XXX***Endringer i kapittel XI (Generelle unntak)**

- a) Artikkel 98 (Vanskeligheter med betalingsbalansen) til og med 100 (Beskatning) renum-

mereres som artikkel 174 (Vanskeligheter med betalingsbalansen) til og med 176 (Beskatning).

- b) Artikkel 176 (Beskatning) endres som følger:
 - i) Henvisningen til «artikkel 15» erstattes av «artikkel 13».
 - ii) Nr. 1 bokstav b skal lyde: «b. med hensyn til skattetiltak som får anvendelse i avsnitt I og II i kapittel III og kapittel Vter (Digital handel), dersom artikkel XIV i GATS får anvendelse, med de nødvendige tilpassninger.».

*Artikkel XXXI***Endringer i kapittel XII (Sluttbestemmelser) og opphør av supplerende avtaler om handel med landbruksvarer**

- a) Artikkel 101 (Definisjoner) til og med 106 (Ikrafttredelse) renummereres som artikkel 177 (Definisjoner) til og med 182 (Ikrafttredelse).
- b) Teksten i vedlegg 25 til denne protokollen erstatter artikkel 179 (Endringer) i sin helhet.
- c) Tidligere artikkel 107 (Forholdet til supplerende avtaler) utgår.
- d) Den supplerende avtalen om handel med landbruksvarer mellom Republikken Chile og Republikken Island, den supplerende avtalen om handel med landbruksvarer mellom Republikken Chile og Kongeriket Norge og den supplerende avtalen om handel med landbruksvarer mellom Republikken Chile og Det sveitsiske edsforbund, som alle ble undertegnet 26. juni 2003, skal opphøre og erstattes av avtalen som er endret ved denne protokollen.
- e) Artikkel 108 (Depositær) renummereres som artikkel 183 (Depositær).

*Artikkel XXXII***Endringer i vedlegg XV (Vedtak i Den blandede komité)**

Teksten i vedlegg 26 til denne protokollen erstatter vedlegg XV (Vedtak i Den blandede komité) til avtalen i sin helhet.

*Artikkel XXXIII***Endringer i vedlegg XVI (Sekretariat)**

Henvisningen til «artikkel 86» i vedlegg XVI (Sekretariat) erstattes av «artikkel 162».

*Artikkel XXXIV***Endringer i vedlegg XVII (Standard regler og prosedyrer for voldgiftspaneler)**

- (a) Henvisningene til «artikkel 93» og «artikkel 93 nr. 1» i overskriftene til vedlegg XVII erstattes av henholdsvis «artikkel 169» og «artikkel 169 nr. 1».
- (b) Henvisningen til «artikkel 91» i regel 1 nr. 1 erstattes av «artikkel 167».
- (c) Henvisningen til «artikkel 92» i regel 1 nr. 1 erstattes av «artikkel 168».
- (d) Henvisningen til «artikkel 91 nr. 1» i regel 37 erstattes av «artikkel 167 nr. 1».
- (e) Henvisningene til «artikkel 96 nr. 4, 5, 8 og 10» i regel 47 erstattes av «artikkel 172 nr. 4, 5, 8 og 10».
- (f) Henvisningen til «artikkel 96» i regel 48 erstattes av «artikkel 172».

*Artikkel XXXV***Ikrafttredelse**

1. Denne protokollen skal være underlagt ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsinstrumentene skal deponeres hos depositaren av avtalen.
2. Denne protokollen trer i kraft for Chile og minst én EFTA-stat den første dagen i den tredje måneden etter at Chile og denne EFTA-staten har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsinstrumenter hos depositaren.
3. For en EFTA-stat som deponerer sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsinstrument etter datoen da denne protokollen trer i kraft i henhold til nr. 2, skal denne protokollen tre i kraft den første dagen i den tredje måneden etter at vedkommende stat har deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsinstrument hos depositaren.
4. En avtalepart kan anvende denne protokollen midlertidig, med forbehold for dens gjeldende rettslige krav. Depositaren skal underrettes om midlertidig anvendelse av denne protokollen etter dette nummeret.

5. Generalsekretæren for Det europeiske frihandelsforbund skal deponere teksten i denne protokollen hos depositaren, som skal oversende bekreftede kopier til Chile og EFTA-statene.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne protokollen.

Utferdiget i Genève 24. juni 2024 i ett original-eksemplar på engelsk.

For Island

.....
Thórdís Kolbrún
Reykjörd Gylfadóttir,
utenriksminister

For Republikken Chile

.....
Alberto van Klaveren,
utenriksminister

For Fyrstedømmet
Liechtenstein

.....
Dominique Hasler,
utenriks-, utdannings-
og sportsminister

For Kongeriket Norge

.....
Cecilie Myrseth,
næringsminister

For Det sveitsiske
edsforbund

.....
Guy Parmelin,
medlem av forbunds-
rådet, leder av det
føderale departementet
for økonomi, utdanning
og forskning

=====

